

ANDIRIN ABDALLARINDA GEÇİŞ DÖNEMİ RİTÜELLERİ-III

ANDIRIN ABDALLARINDA EVLENME

İnsan hayatının ikinci geçiş dönemi olan evlenme her kültürde ve toplumda önemli bir içeriğe sahiptir. Toplumların gelenek, görenek, adet ve inançlarının birçoğunu bu geçiş döneminde görülebilir. Evlilik, kızın ve erkeğin toplumsallaşma sürecinin önemli bir aşamasıdır. Aileler arasında dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirlemesi ve düzenlemesi bakımından her zaman ve her yerde önemli bir olay gözüyle görülür. Bu törenler ait oldukları kültürlerin belirlediği kalıplara uyarak gerçekleştirilirler. Aile ve evlilik birbirini tamamlayan iki temel kavramdır. Evliliğin bir kurum olmasına karşılık, aile toplum içinde en küçük ve temel toplumsal grup ya da birliktir. Böylece aile denilen toplumsal birliğin kurulması için gerekli bütün yolları, kuralları içeren toplumsal kuruma evlilik denir.

Abdallarda genellikle grup içi, tek eşli evlilik yaygındır. Aile yapısı olarak geniş aile tipi görülür. Erkek çocuklar genellikle baba evinde kalarak beraber yaşarlar. Olanakları olan aileler ise evli çiftlere yeni bir ev açtıkları söylenebilir.

Abdallarda Evlenme Biçimleri

Gelişen ve değişen ülkemizde birçok şey farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmadan kültür öğeleri de nasibini almaktadır. Bazı kültür öğeleri tamamen değişirken bazıları da kısmen değişerek özünü korumaya devam etmektedir. Özellikle büyükşehirlerde bu değişim daha açık bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Evlenme biçimlerinde de yaşanan bu değişik görülmektedir.

Abdallarda genelde görücü usulü (günümüzde uygulanan biçimi) ya da severek evlenme şeklindedir. Bu durumun yanı sıra görücülüğün geçmişte çok daha fazla olduğunu günümüzde ise değişen şartlar içerisinde giderek azaldığını da görülür. Ancak her ne kadar görücü usulü olduğu beyan ediliyorsa da bu modelin günümüzde uygulanmadığını, uygulanan modelin *“tanışarak evlenme ya da arabulucular aracılığıyla tanışarak evlenme”* olduğunu da söylemek olanaklıdır. Abdallarda bu biçimde evliliklerin dışında başka evlilik çeşitleri yer alır. Bunların arasında çok ender olsa da berdel, kız kaçırma ve akraba evlilikleri görülür.

Görücülük; bir kızın oğlan evi eşrafından gelen bir grup tarafından istenmesi, alınması ve düğün gecesine kadar kızın ve oğlanın birbirlerini görmemeleri uygulamasına dayalı evlilik modelidir. Ancak geçmişe nazaran günümüzde özellikle kentlerde doğrudan tanışarak evlenmeler giderek artarken kırsal kesimlerde ise eski bir yöntem olan görücülük başta gelmektedir. Günümüzdeki görücülük usulü evlilik modeli geçmişteki gibi değildir. Günümüzde model, arabulucular aracılığıyla gerçekleşen ve yalnızca kıza bakma biçiminde uygulanan haliyle karşımıza çıkar. Görücülüğün günümüzdeki uygulanış biçiminde ise; erkeğin aile bireyleri ile akraba ve komşulardan seçilen birkaç kadın daha önce düşündükleri ya da komşularca önerilen kızın evini ziyaret ederek, kıızı yakından incelemeleri ve niyetlerini

kıza ve ailesine belli etmeleri söz konusudur. Buna “Kız Bakma”, “Görücü Çıkarma”, “Dünür Gezme” gibi adlar verilir. Görücüler kızı görüp, olumlu bir yargıya vardıktan sonra, daha ayrıntılı bilgiler edinmek için ziyaretlerini bitirirler. Her iki tarafın olumlu bir karara varması sonucu görücülerin işi biter. Görücülük yolu ile evlenme de, evlenecek erkek veya kızdan çok ailelerin girişimi, isteği ve beğenisi ön plandadır.

Abdallarda yapılan bir diğer evlilik türü de “berder” evliliğidir. Aile oğluna isteyeceği kıza karşılık, başlık alıp vermemek şartıyla kendi durumunda olan bir aileye kendi kızını verir onlarda da kız alır. Aileler aynı kültürün üyesi olduklarından bu teklifi olumlu karşılarlar. Berdel tarzı evlilik için yöreden yöreye farklı isimlendirmeler kullanıldığı görülür. Hakkâri’de bu tür evliliğe “Kepir”, Denizli, Aydın yörelerinde “Değişik Yapma”, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’da “Berder” adı verilen bu evlilik modelinin, evlenecek iki erkeğin, evlilik çağındaki kız kardeşlerini birbirleriyle değiştirme şeklinde gerçekleşir. Abdallarda berder türü evliliklerin çok ender olduğu görülmektedir.

Abdallarda kız kaçırma türü evliliklerde iki durum karşımıza çıkar. Bunlardan ilki kızın gönlünün olduğu, kendi isteğiyle gittiği kız kaçırma türü evliliktir. İkincisi ise kızın rızası olmadan yapılan kız kaçırma türü evliliktir. Evlenme çağına geldikleri halde çeşitli nedenlerle evlenemeyen oğlan ile kız kaçmak için anlaşırılar. Yaşlıca bir kadın arabulucu seçilir kadın kaçacakları günü ve yeri ayarlar, sonra aradan çekilir. Ev sahibi onları himaye eder. Aradan birkaç gün geçince ev sahibi yanında üç beş kişiyle kız evine gider, durumu uygun bir dille anlatır. Babanın istediği başlı konuşulur, ardından oğlan evine gidilir, iş tatlıya bağlanmaya çalışılır. Abdallarda kız kaçırma biçiminde de evliliklerin çok ender olduğu görülür.

Abdallarda akraba evliliklerinin yapıldığı bilinmektedir. Halk arasında bu evlilik türü için söylenen çeşitli atasözleri bulunmaktadır. Ayrıca yabancından kız alıp vermemeye ilgili atasözleri de mevcuttur. Örneğin: “Yaban yerden alma düveyi/Çeker gider boğayı” ya da “Yağlı peynir derisinden çıkmaz/Sütlü koyun sürüsünden çıkmaz”.

Abdallarda herkes birbirini tanır. Kim kimin kızı? Kim kimin oğlu? Herkes herkesi iyisiyle kötüsüyle bilir. Önceden Abdallara zaten dışarıdan pek kız vermezlerdi. Şimdi bu durum biraz daha farklıdır. Abdallar geçmişte yalnızca kendi içlerinden kız alıp verirken günümüzde bu durumun değişir; artık “dışarı” diye ifade edilen Abdal olmayanlardan da kız alıp vermektedirler.

Değişen ve gelişen dünyada evlilik çeşitlerinden Abdallarda payına düşeni alır. Kız kaçırma, görücülük gibi bazı evlilik türleri azalırken, tanışarak-anlaşarak yapılan evlilikler günümüzde artar. Ancak Abdallarda levirat (Evliliklerde büyük kardeşin ölümü üzerine, dul kalan eşi küçük kayınbiraderi ile evlendirilmesi/Kayınbiraderle evlenme) türünde evlilikler geçmişte ve günümüzde yapılmamaktadır.

Abdallarda Evlilik Öncesi Uygulanan Kurallar ve Yasaklar

İkinci önemli geçiş dönemi olan evlilikle beraber yeni bir hayata kapılarını açan çiftlerin, evlenmeden önce uyduğu kurallar vardır. Evlilik öncesi dönemde kişilerin birbirleri açısından uygun olup olmadıkları, birbirlerine yasaklı olup olmadıkları belki de aranan ilk niteliktir. Bunun yanı sıra evlilik yaşı da önemli bir ölçüttür.

Abdallarda diğer toplumlarda olduğu gibi evlenmesi yasaklı olan kimseler vardır. Bunlar arasında musahiplerin, kirvelerin, sütkardeşlerin vb. evlenememeleri bu duruma örnek teşkil eder. Bunların dışında teyze-yeğen, hala-yeğen, dayı-yeğen, amca-yeğen ve bir babanın çocuklarının evlenmeleri de yasaktır. Yakın akraba evlilikleri arasında amca çocuklarının, teyze çocuklarının, dayı hala çocuklarının yanı sıra kardeş torunlarının evliliklerde vardır.

Abdallarda diğer Alevi- Bektaşî gruplarında olduğu gibi dış evlilik söz konusu değildir. Ancak son dönemlerde bu kurala uyulmadığı göze çarpar. İç evliliğe neden olan nedenlerin başında Abdalların konar-göçer bir yaşam sürmeleri ve kapalı bir toplum yapısına sahip olmaları gelir. Ayrıca yol düşkünlüğü ve musahiplik kurumundan kaynaklı evlenme yasağı da vardır. Kısaca Abdallarda sütkardeşlerin evlenmesi ve teyze-yeğen, hala-yeğen, dayı-yeğen, amca-yeğen ve bir babanın çocuklarının evlenmeleri de yasaktır. Abdallarda tek eşliliğin hâkim olduğunu, birden fazla evlilik yapanların grup içerisinde dışlandığını söylemek olanaklıdır.

Abdallarda Evlenme Çağı-Yaşı/ Eş Seçimi

Kırsal ya da kentsel çevrede, evlenme yaşını ve zamanını ekonomik etmenlerin, bazı toplumsal olayların, göçlerin, ölümlerin vb. olayların belirlediği söylenebilir. Evlenme girişiminde bulunmada toplum kıza ve erkeğe aynı hakkı tanır. Ancak erkek ve erkek ailesi bu konuda aktif bir durumdayken, kız ve kız ailesi pasif bir durumdadır. Girişim genelde erkekten ve erkek ailesinden gelir.

Ülkemizde kanunen on sekiz yaşına gelen, akıl sağlığı yerinde olan her birey istekleri doğrultusunda kanuni şartları yerine getirmek suretiyle evlenebilirler. Ancak evlilik yaşının on sekiz olduğu ülkemizde, on sekiz yaş altı evliliklerde görülür.

Evlenilecek kızın özellikleri her kültürde her toplumda olduğu gibi Abdallarda da önemlidir. İstemeleri halinde akıl sağlığı yerinde olan herkes, kısmeti, bahtı açılan kız, zamanı ve yaşı geldiğinde evlendirilir. Evlilikler genelde 16-25 yaş arası yapılmaktadır. Evlenecek olan kızın saygılı olmasına, maharetli ve becerikli olmasına da dikkat edilir. Kısaca bahtı açılan kıza gelen nasibin, ailelerin denk olması da gözetilerek evlendirildiği görülür. Ayrıca Abdallarda Anadolu'da olduğu gibi evliliklerin belli bir yaştan önce yapılmamasına dikkat edilmektedir.

Abdallarda Görücülük- Kız Bakma, Dünürçülük- Kız İsteme

Evlenmek isteyen kişi için büyükler tarafından yapılan ilk iş kız bakmadır. Ailelerin; yakın çevreden, akrabalarından, tanıdıklardan başlayarak huyu suyu güzel, aile terbiyesi almış, kendi ailelerine denk ve kendi kültürlerine uygun bir kız bulmaya çalışmalarına "*Kız Bakma*" denir. Evlenecek olan delikanlıya kız aramak, kız bakmak için başvuru bu âdete "*Görücülük*" ya da "*Görücüye Çıkma*" gibi adlar verilir.

Evlenecek delikanlının ya da ailenin istediği biri varsa ilk olarak o kızın ailesine kız bakmaya gidilir. Olumsuz cevap alındığında ya da alınacağı sezildiğinde başka adaylar varsa değerlendirilir. Eğer olumlu cevap alınır bir zaman sonra kız evine tekrar ve hazırlıklı gidilir. Bu tekrar ve hazırlıklı gidişe dünürücü gitme “*Dünürçülük*”- “*Kız İsteme*” denir.

Kızın beğenilme ya da beğenilmeme durumu aileler arasında farklı biçimlerde ifade edilir. Örneğin kız beğenilmişse “*kaşla göz, kalmadı söz*”, eğer kızı istemek için bir zaman beklencekse “*ağızla burun, kapıda durun*”, beğenilmemişse “*kaşla dudak, yerin gidek*” ifadeleri kullanılır. İstemeler sırasında kız evinin gönlü yoksa “*kismetinizi başka yerde arayın*” denilerek oğlan tarafına yalnızca şeker ve kolonya ikramı yapılır. Eğer kız tarafının gönlü var ise şeker ve kolonyadan başka kahve de ikram edilir.

Kıza bakmaya ilk olarak yalnızca kadınlar gider. Bu gidiş gelişler birkaç kez tekrarlanır ve niyet belli edilir. Kızın ve ailesinin gönlü olursa kadınlar aracılığıyla kız istemek için bir gün belirlenir. Belirlenen günde gerekli hazırlıklar yapılarak kız istenmeye gidilir.

Abdallarda aileler, geçmişte eş seçimine müdahale ederlerdi. Günümüzde ise durum çağa uygun olarak farklılaşır. Gençler birbirlerini seviyorlarsa ve ailelerin de rızası varsa evlendirilirler. Eğer ailelerin rızası yoksa orta yol bulunmaya çalışılır. Ancak Abdallar kapalı bir toplum yapısına sahip olduğu için genç erkekler ve kızlar genelde birbirlerini tanır. Eş seçiminde genellikle gençlerin tercihleri önemszenir. Ayrıca Abdallarda görücü usulü evliliğin (arabulucular aracılığıyla gerçekleşen) eskisi kadar yaygın olmasa da günümüzde de vardır. Elde edilen bilgilere göre Abdallarda kız kaçırma yoluyla yapılan evliliğe çok ender rastlanır.

Abdallarda dışarıya kız verme vardır. Lakin dışarıdan kız alma yoktur. Genellikle dışarı verme vardır. Ancak dışarıdan kız alma yoktur. Özellikle genç erkekler dışarıdan bir kız sevse de kızın ailesi bu Abdal diye vermektedir. Dolayısıyla da genç erkekler dışarıdan kızla evlenemiyorlar.

Günümüzde ise Abdallar az da olsa kendi toplulukları dışından da kız alınıp vermektedirler.

Abdallarda dünürçülük- kız istemede: “*Erkek ailesi belirlenen günde kız evine gelir. Söze Allah’ın emri, Peygamberin kavli ve İmam Cafer-i Sadık mezhebi üzerine kızınız’ı oğlumuz’a istiyoruz*” diyerek konuya girerler. Kız ailesi düşünmek için zaman ister. Bir kaç gün sonra erkek ailesi kız evine tekrar gider. Kız evinin rızası olursa; “*Allah, Muhammed ve cemaatin şahit olması için üç kere verdim*” der. “*Hayırlı mübarek olsun*” denilerek iki taraf da birbirini tebrik eder. Erkek yakınlarının getirdiği lokumlar ve tatlılar ağız tatlılığı için yenilir. Nişan günü belirlenir. O gün geldiğinde bir eğlence düzenlenerek yenilir, içilir; nişan yüzükleri takılır.

Abdallarda Söz Kesimi ve Nişan

Aile kurumun başlangıcı olan evlilik öncesi aşamalardan biri de söz kesimidir. Söz kesimi dünürçülük-kız isteme aşamasından sonra gelir. Dünürçülük yoluyla anlaşılan ailelerin, bu anlaşmalarını daha geniş bir davetli huzurunda sözle iyice pekiştirmelerine “*Söz Kesimi*” veya “*Söz Kesme*” denir.

Abdallarda söz kesimi ve nişan törenlerinde çerez, lokum, bisküvi, şerbet ya da meşrubat ikram edilir. Kız istenildikten sonra başına beyaz tül bent atılır. Önceden evlenecek kız ile erkeğin görüşmesi pek hoş karşılanmazken, günümüzde ise bu durum farklıdır. Kısaca şimdi istenildiği zaman kız evine erkek ziyarete gidebilirken, önceden böyle değildi. Eğer evde bir büyük yoksa damadın eve gelmesi hoş karşılanmazdı.

Nişan söz kesimi ile düğün arasındaki önemli bir aşamadır. Nişan genellikle kız evinde yapılır. Nişan merasimlerinde ikram ve şerbet ön plandadır. Ayrıca nişanda takı da takılır. Nişanlılık süresinin bir kuralı yoktur. Her iki tarafın anlaşmasına bağlıdır.

Nişan nikâhtan daha kuvvetli bir bağ sayılmaktadır. Nişan günü oğlan tarafı davar keser, pilav döker ve çalgılarla bu hazırlanan yemekler kız evine gönderilir. Kızın evinde bu yemekler büyük bir eğlence ile yenilir.

Nişanda oğlan evi tatlılık olsun diye lokum getirir. Misafirlere lokum ve çay ikram edilir. Nişan yüzüklerinin kurdelesini bir akraba keser. Nişan törenlerinde evlenecek çiftte para ve takı takılır.

Nişan sonrasındaki zaman içerisinde düğün öncesi hazırlıklarını bitirmeye çalışan aileler, düğünden yapılacağı günden bir zaman önce alışverişe çıkarlar. Bu alışverişe Abdallar arasında “*Pırtı Bozma*”, “*Pazarlık Bozma*”, “*Gelin Kız Pazarlığı*”, “*Pazarlık*” denir. Bu alışverişte gelin kızın A’dan Z’ye tüm ihtiyaçları alınır ve üstü başı görülür. Ayrıca gelin kızın yanında olan kimselere de hediyeler alınır.

Düğün öncesi yapılan bir başka hazırlık da eşyaların tarafların aralarında anlaştıkları gibi alınmasıdır. Abdallarda eğer evlendikten sonra oğlan baba evinde oturacaksa yalnızca yatak odası alınır. Kız tarafı da kendi hazırladığı çeyizini getirir. Aynı ev kurulacaksa eğer kız tarafı çeyiz, yatak odası ve mutfak eşyalarını; erkek tarafı ise beyaz eşya, oturma grubu, koltuk takımı ve salon takımını alır.

Söz kesimi ve nişan gibi hazırlıkların tüm yörelerde olduğu gibi Abdallarda da vardır. Düğün öncesi hazırlıkları ise ev eşyalarının alınması, çeyizin hazırlanması, düğünün duyurulması, davetliler için hazırlıklar ve ikram üzerine hazırlıklardır.

ABDALLARDA DÜĞÜN

Kültür özelliklerine göre şekillenen düğünler, topluluğun kültür kalıpları ve kurallarına göre gerçekleşirken, uygulanan gelenek göreneklerle kültürü zenginleştirir. Evlilik öncesi aşamasından sonra önemli bir aşama olan evlilik sırası (evlilik anı) da bünyesinde diğer dönemler gibi çeşitli uygulamaları barındırır.

Düğün, nişandan sonra tüm hazırlıkları yapan erkek ve kız tarafının belirlenen tarihte, davetliler nezdinde, gelin ve damadın yani bir hayata adım atmak için bir arada bulunduğu organizasyonun genel adıdır. Düğünler köy ve şehir merkezinde yapılmalarına göre farklılık gösterirler. Düğünlerde eskiden uygulanan adet, gelenek ve görenekler günümüzde pek fazla uygulanmamakla birlikte unutulmaya yüz tutmaktadır. Özellikle büyükşehirlerde karşımıza çıkan bu duruma karşın kırsal kesimde gelenekler varlıklarını nispeten sürdürmektedir.

Nişandan sonra düğün tarihi belirlenir ve her iki taraf da düğün hazırlıklarına başlar. Abdallarda düğün davetiyeleri/okuntuları bir hafta önceden dağıtılmaya başlanır. Düğünden önce aşçı tutulur. Önceleri Perşembe günü düğün başlarken günümüzde icra ettikleri mesleklerinden ötürü Abdallar düğünlerini genelde hafta içi yaparlar. Pazartesi- Cuma arası yapılan düğünler, üç gün sürer.

Düğün öğleden sonra bayrak kaldırma ile başlar. Misafirlerin toplanmasından sonra düğün sahibi kurban keserek evin yüksek bir noktasına bayrak asar. Bayrağın ucuna tatlılık olsun diye elma takılır. Bayrak asılırken Dede tarafından bayrak duası okunur. Konuklara çerez, lokum, çay vb. ikram edilir. Dedeye de bir tepsi içinde havlu, çorap, mendil vb. hediye edilir. Bayrak kaldırıldıktan sonra düğün artık başlar. Bayrak takıldığı yerden bir hafta indirilmez. Davul, zurna ve saz eşliğinde eğlenilir. Düğün bitene kadar eğlence devam eder.

Düğünün ikinci günü kız evine “hayırlı olsun” a gidilir. Daha sonra erkek evine dönülür ve yemekler yenilir, ikramlar edilir. Gelen her misafire yemek servis edilir, masa açılır. Erkeklerle içki ve meze ikram edilir. Düğünlerde üç gün boyunca yemek hiç eksik olmaz.

Yemekte sunulan ikramlar arasında yahni, pilav, dolma, çorba, tavuk, yaprak, baklava, börek, kavun, karpuz ve gece içki içen erkekler için mevsim meyveleri ile çeşitli mezeler bulunur.

Düğünlerde, gelin ve damadın mutlaka sağdıçları olmaktadır. Sağdıçlar evli, yakın arkadaşlar arasından seçilir. Sağdıçların görevi; gelin ve damada bilmediklerini öğretmek, onları kötülüklerden ve tehlikelerden korumaktır. Gelinin, gelin gittiği gün yanında giden kişiye “yenge” denir.

Abdallarda, gece geç saatlere kadar süren düğünlerde erkek ve kadın birlikte oynar ve halay çekerler. Düğünün denetim ve kontrolü için “yiğitbaşı” adı verilen kollarında kırmızı kurdele bulunan iki kişi görevlendirilir. Bu iki kişi düğünün güvenliğini sağlamakla birlikte düğün hizmeti de görürler.

Düğünün ikinci günü öğlen kız evine nişana gidilir. Buna kınacı gitmede denilir ve kız evine kına davarı gönderilir.

Gelen misafirler hediyelerini bu nişanda takarlar. İkinci günü kız tarafı eline bir kazan alır ve erkek tarafına “hayırlı olsun” a gider. O kazan erkek tarafında kalır.

Düğünün ikinci günü akşamı ise erkek evi kız evine kına yakmaya gider ve “Kına Gecesi” düzenlenir. Erkek evinden isteyen herkes kız evine kınaya gidebilir. Kınada toplanan genç kızlar ve kadınlar kıza kinasını yakarlar. Kıza kına yakıldıktan sonra kapının eşiğinin üstüne kınalı avucunu bastırırlar.

Hazırlanan kınadan erkeğe yakılması için bir miktar alınır ve erkek evine dönülür. Erkek evinde biraz daha eğlenildikten sonra sağdıçlardan biri tarafından oğlanın da kınası yakılır ve bir süre daha eğlence devam eder.

Eskiden gelin kıza kına yakılırken herhangi bir hediye verilmezken, günümüzde kız avucunu açmamakta ve açmak için altın vb. hediye, takı istemektedir.

Düğünün üçüncü günü ise gelin kız almaya gidilir. Gelinin baba evinden alınmasıyla birlikte damadın evine getirilmesine kadar uygulanan farklı pratikler vardır. Kız evinde hazırlıkları tamamlanan gelinin beline varsa erkek kardeşi ya da yakınlarınca kırmızı kurdele bağlanır. Buna “kardeş kuşağı” denilir. Bu kurdele namus ve iffetin sembolüdür. Kurdele bağlanırken üç sefer belinden dolandırılır. Dolandırılırken gülbang/dua okunur. Gelin kız evden çıkmadan önce etrafındakilerle vedalaşır, büyüklerinin ellerini öper. Gelin evden çıkmadan önce kapı içerden kilitlenir ve “kapı bastırığı” adı altında bahşiş alınır.

Gelin baba evinden çıkmadan çeyizi getirilir. Bunun öncesinde büyükler bir arabayla kız evine gider. Senet yapılır. Biz de ayrılık yoktur ama yine de kim ne aldıysa bu senede yazılır. Ne kadar takı varsa yazılır.

Bahşiş uygulaması çeyiz sandığı için de yapılır. Gelin alındıktan sonra dönüşte mezarlık ya da türbe ziyareti yapılır. Gülbang okunduktan/Dua edildikten sonra erkek evine gidilir.

Damadın evine girerken gelinin önünde içinde para ve çerez olan bir testi/ çanak kırılır. Bu uygulama gelinin geçiminin güzel olması, bolluk ve bereket anlamı taşımaktadır. Aynı zamanda kötü huylarının geride kalması, kırılan çanakla kötü huylarının da kırılması anlamı taşır. Gelinin ağzına bal sürülür, şerbet içirilir. Bu uygulama geçimi ve dili tatlı olsun anlamına gelmektedir. Şerbeti getiren kişiye mutlaka bahşiş verilir. Gelin, itaatkâr olması amacıyla kaynananın bacağına altından geçirilir. Geline, duvara çivi çaktırılır. Bu uygulama ile çivi gibi sağlam ve yuvasına bağlı olması temenni edilir. Geline, kocası ve kaynanasıyla arası iyi olsun diye tükürüklü şerbet içirilir. Çocuğu çok olması inancıyla yumurta yedirilir. Gelin geldiği zaman kaynana kendi başörtüsünü geline bağlarlar.

Abdallarda Nikâh

Bir erkekle bir kadının kanun huzurunda evlilik birliğini kurması işlemine nikâh denilmektedir. Evlilik sırasındaki uygulamalardan biri olan nikâhı iki kısma ayırmak olanaklıdır. Ülkemizde çiftin evli sayılabilmesi resmi nikâh yasal bir zorunluluk ve dini nikâhta (İmam Ali Nikâhı) yaptırması geleneksel-inançsal bir zorunluluktur. Özellikle dini nikâh gerçekleştirilirken dikkat edilen çeşitli uygulamalar ve kaçınmalar vardır. Bu uygulama ve kaçınmaların Anadolu’daki örnekleri şu şekilde karşımıza çıkmaktadır. Nikâh esnasında eller ve ipler düğümlenilmez. Nikâh kıyılırken, kilit kapamak, parmak bağlamak, bıçak açmak doğru bulunmaz. Büyü olarak kabul edilir ve damadın gerdekte başarısız olacağına inanılır.

Abdallarda Dedelerin ayinleri yönettiği zamanlarda ikrar verme ayininde evlenecek çiftlerin nikâhları kıyılır. Nikâh kıyma işlemini Dede, baba veya baba vekili uygular. İkrar Cemine nikâhı kıyılacaklardan yalan söylemeyeceklerine, ahlak ve iyilikten taviz vermeyeceklerine, şirk koşmayacaklarına, hırsızlık yapmayacaklarına dair söz alınır. Kısacası Aleviliğin “*Eline, Diline, Beline Sahip Ol*” prensibi tüm ikrar vermiş canların huzurda ilan edilir.

Resmi nikâhın düğünden önce uygun bir zamanda yapılır. Dini nikâhın ise düğün gecesi Dede ve şahitler nezdinde kıyılır. Önceleri Sünni imamlara kesinlikle nikâh kıydırılmazdı.

Abdallarda dini nikâh kıyılırken ellerin kapanmaması, makasın açık bırakılması vb. uygulamalara dikkat edilir. Ayrıca elleri ters bağlamamak, göğüs hizasında çapraz bağlamamak inançlardaki ters motifiyle ilişkilidir. Günümüzde nikâh uygulamalarında tarikat nikâhına tam olarak uyulmasa da, yine de Dedelerin erkân için geldiği dönemlere rastlayan evliliklerde tarikat nikâhının kıyıldığı, hatta bu nikah için “Efendi” dedikleri Hacı Bektaş-ı Veli Evladı Ulusoy soyadını taşıyan Dedelere gittikleri görülür.

Abdallarda Evlilik Sonrası: Duvak Açma ve Kekil Kesme

Evlilik öncesi ve evlilik sırası gibi evlilik sonrası da önemli bir dönemdir. Evlilik sonrası; evlendikten sonra geçen belli bir zaman dilimini kapsayan süreye ve bu sürede gerçekleştirilen uygulamaların olduğu belirli bir sürecin adıdır. Diğer dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de uygulanan pratikler mevcuttur.

Evlilik sonrası uygulanan pratiklerden biri “*Duvak Açma*” âdetidir. Duvak; gelinin başını ve yüzünü örten dantel veya tül den örtüdür. Bu örtünün açılması işlemine ise “duvak açma” denir. Kültürümüzde uygulanan bu geleneğe yörelere göre farklı nitelendirmeler yapıldığı görülür. Amasya, Bolu, Çorum, Denizli, Konya, Muğla’da duvak; Bilecik, Çanakkale, Samsun’da “*Duvak Günü*”; Kars, Yozgat, Sivas’ta “*Gelin Görme*”; Adana, Malatya, Erzincan’da “*Baş Bağlama*”; Adıyaman, İçel, Elazığ’da “*Yüz Açımı*”; Trabzon’da “*Cumalık Günü*”; Erzurum’da “*Zülûf Düşünü*” biçiminde değişik isimler verilmektedir.

Abdallarda da düğün sonrası duvak açma âdeti vardır. Duvağı damat açar ve geline bir hediye verir.

Düğün sonrasında uygulanan pratiklerden bir diğeri de kekil kesme uygulamasıdır. Düğünün ertesi gününde, çağrılan davetliler huzurunda gelinin saçından bir tutam kesilmesi işlemine “*Kekil Kesme*” denir. Kekil kesme uygulaması uygulanışı itibarıyla farklılık gösterebilmektedir. Anadolu’da bazı yörelerde bu uygulamaya rastlanırken bazı yörelerde bu uygulamanın yapılmamaktadır.

Düğünün bitmesine rağmen düğünle bağlantılı düğün sonrasındaki geleneksel uygulamaların devam ettiği görülmektedir. Düğünün ertesi günü veya Cumartesi günü yapılan uygulamaya “*Kekil*” adı verilir. Kekil günü yalnız kadınların günüdür. O gün başka obalardan/aşiretlerden birçok kadın gelir ve akşama kadar türküler söylenerek tefler çalınır. Kekil bayramı kutlanır. Kekil gününe “*Çarşaf Günü*” de denir.

Abdallarda düğün günü sonrası “kekil kesme” uygulaması sırasında yakın akrabalar gelir. Kız evi de, gelinle beraber kekil kesildikten sonra yenilmesi amacıyla baklava gönderir. Gelen misafirler ise geline hediye getirirler.

Gelin için alışılsması zaman alan yeni bir dönem, yeni bir süreç başlar. Baba evinden ayrılan gelin yeni bir çevreye, yeni insanlara uyum sağlamak durumundadır. Bu da zaman isteyen bir olgudur. Bu zaman içerisinde gelinin baba evine özlemine gidermek için bir hafta sonra gelin ve damat gelinin baba evine el öpmeye giderler. Kısaca Abdallarda düğün bittikten bir

müddet sonra (genelde 1 hafta) gelinin baba evine el öpmeye gidilir. Böylece yeni bir aileye alışmaya çalışan gelin için çeşitli pratikler yapılarak, onun bu yeni çevreye uyum sağlaması amaçlanır.

Abdallarda Evlenemeyen Kişiler için Yapılan Uygulamalar

Evlilik ve aile kurumu birbirini tamamlayan iki kavramdır. Kültürümüzde aileler çocuklarının yaşları geldiği zaman evlenmelerini ve mutlu bir yuva kurmalarını isterler. Belirli bir yaşa geldikleri halde evlenemeyen gençler için aileler endişe duyarlar. Kismetlerinin, bahtlarının kapalı olduğuna inanılan gençlerin kismetlerinin açılması için geleneksel ya da dini birçok uygulamaya başvururlar. Örneğin Anadolu'da kismetini kapalı olduğuna inanılan kişilerin, bunu çözmek için ziyaret yerine gittikleri ve ağaçlara-çalılara çaput bağladıkları görülür.

Abdallarına evlenemeyen kişiler için yapılan uygulamalar şunlardır:

- ✓ Evlenemeyen kişi Dedeye götürülür. Okutulur. Baht açtırılır.
- ✓ Evlenemeyen kişi için türbeye gidilir. Dilek dilenir.
- ✓ Suyu baktırılır. Dedeye okutulur.
- ✓ Düğünü olan kızların ayakkabısının altına evlenmek isteyen ya da evlenemeyen kişilerin adı yazılır.

Yörede Abdal kadın gün doğarken bir rüya görür. Rüyasında aksakallı *“Senin kızın nikâhı bağlanmış, Dedeye götürüp nikâhı açtıracaksın”* der. Kızın isteyenini pek çoktur ancak eve kimse yanaşmamaktadır. Kadın kızını alır Dedeye götürür. Dede suya bakar ve kızın bahtını açar. Kısa bir zaman sonra da görücü gelir ve kız evlenir gider.

Anadolu'da evlenemeyen kişiler için var olan *“Ziyaret Yerlerine Gitme”*, *“Önemli Yerlere Çaput Bağlama”*, *“Dedeye Okutma”*, *“Suya Baktırma”* gibi uygulamaların Abdallarda da olduğu görülür.

Abdallarda Boşanma

Boşanma, evli çiftlerin anlaşamamaları vb. nedenler üzerine ortaya çıkan ayrılma isteğidir. Abdallar arasında boşanma ve ayrılma pek hoş karşılanmamaktadır. Abdallar *“Allah göstermesin, kimsenin başına vermesin, zor bir durum kim ister ki boşansın”* ifadelerini kullanırlar.

Çiftler çok zor durumda kalmadıkça boşanmadıkları, orta yol bulmaya çalıştıkları özellikle belirtmekte ve boşanmanın hoş karşılanmadığı ifade edilmektedir.